

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

ברכות פרק כיצד מברכין – דף מספר 6

בס"ד, י"ט באייר תש"ע.

דובשא דתמרי וטרימא – המשך ליבון הצורך בצורת פרי לברכת הפירות

א. הסוגיות

אני ממליץ ללמוד ברצף את שתי הסוגיות לח. "ואמר מר בר רב אשי האי דובשא... כדמעיקרא", עם פירוש רש"י.

1. שימו לב לשמות האמוראים בסוגיות ולזמנם, ולפי זה עמדו על הרצף הכרונולוגי של הדיון ועל זיקתו לסוגית שמן זית וקמחא.

2. ראו את המכנה המשותף בין הסוגיות של ההשוואה לתרומה. תנו את הדעת לסדר הכרונולוגי של הסוגיות המשוות בין תרומה ובין ברכה לפניה, ושחזור את סדר הדיון ועמדו על משמעותו. מומלץ לעיין:

(א) משנה שביעית פ"ח מ"ב.

(ב) משנה מעשר שני פ"ב משניות א-ד.

(ג) תוספתא תרומות פ"ט ה' י-טו.

נפתח בלימוד סוגית טרימא ולאחריה דובשא דתמרי.

ב. טרימא

1. סוגית טרימא בברכות לח., מצורף נוסח הסוגיה מכ"י אוקספורד ומקטע גניזה.

2. תוספתא מעשר שני פ"ב ה"ב.

3. רא"ה ד"ה ותמרי ועבדינהו או ריטב"א ד"ה תמרים של תרומה.

4. רמב"ם הלכות ברכות פ"ח ה"ד; הלכות תרומות פ"א ה' א-ב. שימו לב בלימוד הרמב"ם:

(א) ההפרדה שהוא יצר בין קמחא דחיטי בפ"ג ובין טרימא שהביא בפ"ח.

(ב) האם הוא מזכיר את ענין הצורך בצורת פרי? ראו את המונחים שהוא משתמש בהם במסגרת ההלכות הסמוכות בפרק ח'.

5. תרומת הדשן סימן כט.

6. טור וב"י או"ח סימן רב – האמור שם על טרימא, ובשו"ע או"ח ר"ב, ז ובביאור הלכה.

7. להרחבה – ביאורי מלים:

(א) תוספתא כפשוטה זרעים עמ' 731-732.

(ב) המילון של סוקולוף לארמית בבלי, הערכים טרימא וחושילתא.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

ברכות פרק כיצד מברכין – דף מספר 6

בס"ד, י"ט באייר תש"ע.

ג. דובשא דתמרי

1. תוספתא ברכות פ"ד ה"ב.
2. ברכות לח. "ואמר מר... פוטר".
3. משנה תרומות פ"א, משניות ב-ג.
4. תוספתא תרומות פ"ט ה"ח.
5. תוספתא טהרות פ"ב ה"ה.
6. בבלי פסחים כד: "לפי שכל איסורין שבתורה אין לוקין... דזיעה בעלמא הוא".
7. חולין קכ: "והא דתנן דבש... מבכורים" (קכא. ראש העמוד).
8. על היחס בין הסוגיות:
 - א) פסחים כד: תד"ה אלא
 - ב) רמב"ן לחולין קכ:, מ"ואיכא למירמא אשמעתין".
9. רשב"א ברכות לח. ד"ה דבש של תמרים (הבה"ג המצוטט ברשב"א - עיינו בה"ג מהדורת הילדסהימר, ירושלים, חלק א' עמ' 100-101).
10. רא"ה על הסוגיה.
11. רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פ"א ה"ד ובהשגת הראב"ד.
12. ברכות לט., "אמר רב פפא פשיטא לי מיא דסילקא... שלקיי", וברש"י ובתד"ה מיא דסילקא (להרחבה – רא"ה עמ' קיז ד"ה וכתב רבינו ז"ל ומיא דסילקא, ורא"ש סימן יח).
13. חזון איש אורח חיים סימן לג, ס"ק ה.
14. כבר הזכרתי בשיעורים את ההקשר של סוחט בשבת:
 - א) שבת קמג: ובתחילת הסוגיה שם עד "היוצא בהן אסור"; קמה. "אמר רב חייה בר אשי... בלבד".
 - ב) רמב"ם שבת ח': י; כ"א: יב.
 - ג) שו"ע או"ח סימן שכ ס"א ובמ"ב ס"ק ה.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

ברכות פרק כיצד מברכין- דף מספר 6

ב"ד, י"ט באייר תש"ע.

קטע גניזה בודלי 2861

אמי' מר בר רב אשי' האי דובשא דתמרי מברך עליו שהכל
מאי טעמא זיעא בעלמא הוא כמאן כי האי תנא? <..>
דתנן דבש תמרים ויין תפוחין וחומץ סתוניות
ושאר כל מי פירות של תרומה ר' אליעזר מחייב
קרן וחומש ור' יהושע פוטר

אמי' ליה ההוא מרבנן לרבא טרימא מהו
הוה יתיב רבינא קמיה אמי' ליה דקורטמי קא אמרן דתמרי קא אמרת דש[ן]משמי קאמרת דפורצני
קאמרת
אמי' ליה רבא הא חשילתא קאמרת אמי' ליה אדכרתן מילתא דרבסי דאמי' רבסי תמרים שלתרומה
מותר לעשות מהן טרימא ואסור לעשות מהן שכר

ברכות לז: אוקספורד 366

אמי' מר בר רב אשי : האי דובשא דתמרי מברכין עליה שהכל.
מ"ט? זיעא בעלמי' הוא.
כמאן? כי האי תנא, דתנן :
דבש תמרים ויין תפוחים וחומץ סיתוניות ושאר כל מיני פירות של תרומה,
ר' אליעזר מיחייב קרן וחומש,
ור' יהושע פוטר. <משנה תרומות יא, ב>

א"ל ההוא מרבנן לרבא : ?ט?רימא מהו?
הוה יתיב רבינא קמיה.
א"ל : דקורטמי קאמרת או דפורצני קאמרת או דשומשמי קאמרת?
א"ל רבא : הא חשילתא קאמרת, אדכרתן מילתא דרב אסי,
דאמי' רב אסי : תמרים של תרומה מותר לעשות מהן טרימא, מפני שאין מזיקין, ואסור לעשות מהן
שכר מפני שמזיקין.
והלכתא תמרי דעבדי טרימי מברכין עליה בורא פרי העץ. מ"ט? במילתיהו קיימי כמעיקרא.